

## **ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ<sup>1</sup>**

### **ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**

Σήμερα στην Τουρκία δραστηριοποιούνται συνολικά 46 τράπεζες εκ των οποίων 33 εμπορικές τράπεζες και 13 αναπτυξιακές και επενδυτικές. Εκ των 33 εμπορικών τραπεζών οι 3 είναι κρατικές, οι 11 είναι ιδιωτικές τουρκικές και 18 είναι ξένες ιδιωτικές τράπεζες.

Τέσσερις μεγάλες ιδιωτικές τουρκικές τράπεζες (Is Bank, Akbank, Garanti Bank και Yapi Kredi Bank) κατέχουν το 40% των τραπεζικών περουσιακών στοιχείων και ανήκουν πλειοψηφικά σε τουρκικά κεφάλαια. Οι τρεις μεγάλες κρατικές (Ziraat Bank, Vakifbank και Halkbank) κατέχουν το 30% των τραπεζικών περουσιακών στοιχείων. Συνολικά οι επτά τράπεζες ελέγχουν το 40% των καταθέσεων. Συγκεκριμένα η Is Bank είναι η μεγαλύτερη τράπεζα όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία αξίας 51,72 δις. δολ. το 2006, ακολουθεί η Akbank με περιουσιακά στοιχεία ύψους 40,41 δις. δολ., η Garanti Bank με 39,31 δις. δολ. και η Yapi Kredi Bank (η οποία συγχωνεύτηκε με την Koc Bank) με 33,79 δις. δολ. Η Finans Bank που εξαγοράστηκε από την ETE, διέθετε το 2006 περιουσιακά στοιχεία ύψους 12,41 δις. δολ.

Από τις τρεις μεγάλες κρατικές τράπεζες, η Ziraat Bank είναι στραμμένη κυρίως προς την χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα και οι αναλυτές εκτιμούν ότι θα είναι η τελευταία που θα ιδιωτικοποιηθεί, στα πλαίσια των συμφωνιών που έχει συνάψει η τουρκική κυβέρνηση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η Halkbank και η Vakifbank είναι στραμμένες προς τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων τουρκικών εταιριών οι οποίες αποτελούν το 99% του συνόλου των τουρκικών εταιριών. Και οι δύο τελευταίες τράπεζες σε ποσοστό 25% εκάστη, διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών της Κωνσταντινούπολης.

Στην Τουρκία υπάρχουν τέσσερις συμμετοχικές τράπεζες (Albaraka, Kuveyt Turk, Bank Asya, Turkiye Finans) οι οποίες εφαρμόζουν ισλαμικές χρηματοοικονομικές αρχές σύμφωνα με τις οποίες τα κέρδη διανέμονται στους πελάτες, δεν χρεώνονται τόκοι ή έξοδα και δεν γίνονται επενδύσεις σε εταιρείες που «δεν τηρούν το νόμο» κατά το Ισλαμ. Οι συμμετοχικές τράπεζες δημιουργήθηκαν το 1985, κατέχουν το 6% της τραπεζικής αγοράς και το 4% των καταθέσεων. Έχουν 422 υποκαταστήματα εκ των οποίων το 40% στην Κωνσταντινούπολη. Έχουν ζητήσει από την τουρκική κυβέρνηση την εισαγωγή νομοθεσίας που θα τους επιτρέψει να τοποθετούν τα κεφάλαια τους σε δραστηριότητες που δεν εμπλέκουν τη λογική της χρέωσης επιτοκίου, όπως ενυπόθηκα πιστοποιητικά και θα μπορούν να έχουν χρηματοοικονομικές εισροές από τις χώρες του Κόλπου.

Στον κατάλογο των 300 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών τραπεζών με βάση το αρχικό κεφάλαιο (στοιχεία 2006) η Is Bank καταλαμβάνει την 53<sup>η</sup> θέση με συνολικό ενεργητικό ύψους 58,9 δις. δολ. και είναι πρώτη μεταξύ των τουρκικών τραπεζών που συμπεριλαμβάνονται στον εν λόγω κατάλογο. Η Akbank κατατάσσεται στην 69<sup>η</sup> θέση με κεφάλαιο 5,77 δις. δολ., η Ziraat Bank στην 72<sup>η</sup> θέση με αρχικό κεφάλαιο 4,8 δις. δολ., η Vakifbank στην 87<sup>η</sup> θέση με 3,2 δις. δολ., η Garanti Bank στην 89<sup>η</sup> θέση με 3,17 δις. δολ. και η Yapi Kredi στην 95<sup>η</sup> θέση με 2,85 δις. δολ.

---

<sup>1</sup> ΠΗΓΗ : DEIK, Ημερήσιος Τύπος, Ένωση Τραπεζών Τουρκίας

Ο βαθμός χρησιμοποίησης **πιστωτικών καρτών** πλησιάζει τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό με 30 εκ. πιστωτικές κάρτες με πιστώσεις ύψους 15,17 δις. δολ. το 2006, συγκεντρωμένες κυρίως στις μεγάλες πόλεις και με στόχο την έκδοση τουλάχιστον 10 εκ. επιπλέον καρτών για την περιφέρεια. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Mastercard, το Νοέμβριο του 2007, προέκυψε ότι το 40% των πελατών της, προτιμούν να χρησιμοποιούν πιστωτική κάρτα για αγορές ύψους κάτω των 35 λιρών (21 περίπου ευρώ) και ότι το 46% των χρηστών πιστωτικών καρτών έχει ηλικία 15 – 29 ετών. Λόγω του υψηλού τραπεζικού ρίσκου όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες οι τράπεζες χρεώνουν τους πελάτες με μέσο ετήσιο τόκο μέχρι και το 70% των συναλλαγών τους. Σύμφωνα με την τουρκική νομοθεσία το χρέος της πιστωτικής κάρτας δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το 20% του συνολικού προσωπικού χρέους. Ο καταναλωτικός δανεισμός αντιστοιχεί στο 5% του ΑΕΠ και ο δανεισμός των νοικοκυριών στο 3% του ΑΕΠ.

Οι **εξαγορές και συγχωνεύσεις** μετά την χρηματοοικονομική κρίση του 2001, έχουν κυριολεκτικά απογειώσει τον τραπεζικό τομέα της Τουρκίας. Το 1999 υπήρχαν 81 τράπεζες ενώ σήμερα 46. Το 2007 το μερίδιο της τραπεζικής αγοράς που ανήκε πλειοψηφικά σε ξένους επενδυτές ανερχόταν σε 35% (έναντι 3% το 2001).

Συγκεκριμένα, η ΤΕΒ εξαγοράστηκε κατά 50% από την BNP Paribas το Φεβρουάριο του 2005 έναντι 216,8 εκ. δολ. διαθέτει αυτή τη στιγμή 253 υποκαταστήματα.

Το Νοέμβριο του 2005 η Ολλανδο-Βελγική Fortis Group εξαγόρασε το 100% της Disbank έναντι 1,27 δις. δολ.

Το Μάιο του 2006 η Denisbank εξαγοράστηκε κατά 100% από τη γαλλοβελγική Dexia έναντι 2,44 δις. δολ. Σήμερα διαθέτει 299 υποκαταστήματα.

Τον Απρίλιο του 2006, η Finansbank εξαγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, έναντι 2,7 δις ευρώ με 378 υποκαταστήματα. Σήμερα η ΕΤΕ κατέχει το 89,4% της Finansbank και είναι η τράπεζα με τη μεγαλύτερη ξένη συμμετοχή που εξακολουθεί να διαπραγματεύεται στο χρηματιστήριο Αξιών.

Επίσης το 2006 η Alpha Bank ίδρυσε joint venture (50:50) με την τουρκική Anadolu Group για την απόκτηση της Alternatif Bank αλλά η συναλλαγή δεν ολοκληρώθηκε.

Η Sekerbank εξαγοράστηκε κατά 34% από την καζάκικη Ban Turan Alam έναντι 255 εκ. δολ. το 2006 και διαθέτει 230 υποκαταστήματα.

Στις αρχές του 2007 η Eurobank απέκτησε το 70% της Tefken bank έναντι 182 εκ. δολ. Σήμερα διαθέτει στην Τουρκία 37 τραπεζικά υποκαταστήματα, με συνολικό ενεργητικό ύψους 2,42 δις.δολ ενώ οι προβλέψεις για το 2008 ανέρχονται σε 3,11 δις δολ.

Η τουρκική κυβέρνηση στην προσπάθεια της να ενισχύσει περαιτέρω το ρόλο της Κωνσταντινούπολης ως το μεγαλύτερο χρηματοοικονομικό κέντρο της χώρας, προωθεί στην περιοχή Atasehir, τη μετεγκατάσταση από την Αγκυρα της έδρας των κρατικών τραπεζών Ziraat Bank, Halkbank, Vakifbank, της Τουρκικής Κεντρικής Τράπεζας, της Αρχής Εποπτείας Τραπεζικού Συστήματος και του Συμβουλίου Κεφαλαιαγορών.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ**

Η τουρκική κεφαλαιαγορά ισορροπεί μεταξύ της σχετικά φιλελεύθερης νομοθεσίας όσον αφορά την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και την παγκόσμια καταχώρησή της ως αναδυόμενη αγορά όπως αυτές της Βραζιλίας, Ν. Αφρικής, Αιγύπτου κλπ. κυρίως λόγω της νομισματικής πολιτικής διατήρησης υψηλών επιτοκίων με στόχο τη μείωση του πληθωρισμού (ο οποίος επιτεύχθηκε σε γενικές γραμμές, επιτυγχάνοντας μονοψήφιο ποσοστό αν και με απόκλιση για το 2007, περίπου 7% για το 2007 έναντι στόχου 4%).

Παρόλα αυτά η τουρκική κεφαλαιαγορά επηρεάζεται ιδιαίτερα από τις αλλαγές συνθηκών της παγκόσμιας αγοράς, δεδομένου ότι δεν τίθεται κανένας απολύτως περιορισμός στις ξένα επενδυτικά κεφάλαια που εισέρχονται στην τουρκική αγορά. Το 80% περίπου των κεφαλαίων του Χρηματιστηρίου Αξιών Κωνσταντινούπολης προέρχεται από το εξωτερικό.

Το Χρηματιστήριο Αξιών της Κωνσταντινούπολης έκλεισε την τελευταία μέρα των συναλλαγών του 2007, στις 55.538 μονάδες έναντι 39.006 μονάδων στην αρχή του 2007, σημειώνοντας ετήσια αύξηση κατά 42,38% και κατατάσσεται στην πέμπτη θέση παγκοσμίως όσον αφορά τον ετήσιο ρυθμό αύξησης των συναλλαγών μετά τη Σαγκάη, Ινδονησία, Πακιστάν και Ινδία.

Στην Τουρκία σήμερα λειτουργούν 104 εταιρείες χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, μεταξύ των οποίων οι Rothschild, Barclays Capital, Morgan Stanley, Credit Suisse, Citigroup, Carlyle Group και Standard Bank. Από τις 104 εταιρείες, οι 59 διαθέτουν άδεια αντασφάλισης αξιών και 57 διαθέτουν άδεια διαχείρισης χαρτοφυλακίου.

Οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τουρκική κεφαλαιαγορά είναι η εισαγωγή των τραπεζικών κανόνων Basel II (προβλέπεται να ολοκληρωθεί εντός του 2008), η ενίσχυση των φορολογικών και νομισματικών θεσμών, η ενδυνάμωση της οικονομίας έναντι των διεθνών χρηματοοικονομικών διακυμάνσεων, η απελευθέρωση του τομέα της εργασίας, της γεωργίας, της κοινωνικής ασφάλισης και της εκπαίδευσης.

## **ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**

Η συνολική αξία των ασφαλιστικών συμβολαίων του 2006 ανήλθε σε 6,65 δις. δολ. (έναντι 1,74 δις. δολ. το 2001) σημειώνοντας μέση ετήσια αύξηση 25%. Μεγάλες ξένες εταιρείες έχουν εισέλθει στην ασφαλιστική αγορά της Τουρκίας μέσω εξαγορών όπως η ERGO Group, Liberty Mutual, HDI International, Groupama και Mapfre. Το μερίδιο αγοράς των εταιρειών που ελέγχεται πλειοψηφικά από ξένους εκτιμάται σε 47%. Συνολικά στην αγορά δραστηριοποιούνται 55 εταιρείες (έναντι 67 το 2001).

Συγκεκριμένα το Μάιο 2006 εξαγοράστηκε το 57% της Basak Insurance από την Groupama έναντι 268 εκ. δολ. Η HDI International εξαγόρασε την Ihlas Insurance τον Ιούνιο του 2006 έναντι 17 εκ. δολ., η Liberty Mutual εξαγόρασε το 63,9% της Seker έναντι 46 εκ. δολ., η δολ. η ERGO απέκτησε το 75% της Isvirce.

Το 2007 η ισπανική Mapfre εξαγόρασε το 80% της Genel Insurance έναντι 375 εκ. δολ., η ολλανδική TBIH Financial Services Group εξαγόρασε το 58,2% της Ray Insurance έναντι 81,418 εκ. δολ. από τον όμιλο Dogan και η αγγλική Aviva Life and Pension εξαγόρασε την AK Pension και είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική συνταξιοδοτική εταιρεία.

Η ασφαλιστική αγορά της Τουρκίας είναι ακόμη σε αρχικό στάδιο αφού η αξία των ασφαλιστικών συμβολαίων το 2005 αντιστοιχούσε στο 1,45% του ΑΕΠ. Η σχετική νομοθεσία δεν είναι πλήρης και το Μάρτιο του 2007 ξεκίνησε η αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου προκειμένου να εναρμονιστεί με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Ο τομέας **ασφαλειών ζωής** παρουσιάζει αργή αύξηση λόγω της δημιουργίας συστήματος ιδιωτικής συνταξιοδότησης από το 2001. Σήμερα υπάρχουν 11 ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ιδιωτικής συνταξιοδότησης με ύψος συνταξιοδοτικών συμβολαίων 1,93 δις. δολ. για 1,2 εκ. συμβόλαια το 2006. Η Anadolu Life and Pensions κατέχει το 19% κλάδου ως προς τα περιουσιακά στοιχεία και ακολουθεί η Yapi Kredi με 17%. Η σύναψη ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συμβολαίων επιτρέπει την έκπτωση φόρου 10% επί του ετήσιου εισοδήματος του συμβαλλόμενου ιδιώτη.

Η **ασφάλιση έναντι σεισμών** είναι υποχρεωτική για τους ιδιοκτήτες σπιτιών αν και δεν εφαρμόζεται. Σήμερα 2,56 εκ. κατοικίες είναι ασφαλισμένες με ασφαλιστικά συμβόλαια ύψους 206 εκ. δολ. και αντιστοιχούν στο 2,6 των συνολικών ασφαλιστικών συμβολαίων.

Η **ασφάλισεις αυτοκινήτων** είναι ο σημαντικότερος κλάδος μεταξύ των ασφαλειών (εξαιρουμένου του τομέα ασφαλειών ζωής) με ασφαλιστικά συμβόλαια αξίας 3,2 δις. δολ. για το 2006 ή 57% του συνόλου των ασφαλιστικών συμβολαίων (εξαιρουμένου αυτών της ζωής). Στην Τουρκία εκτιμάται ότι μόνο 8 εκ. δηλωμένα οχήματα έχουν ασφάλιση αυτοκινήτου ενώ υπολογίζεται ότι ο αριθμός των μη δηλωμένων οχημάτων ανέρχεται σε 20 εκ. (στοιχεία 2006).

**Ναυτική, εμπορική και πιστωτική ασφάλιση** αντιστοιχεί στο 4% της αξίας του συνόλου των ασφαλιστικών συμβολαίων αλλά οι προοπτικές κρίνονται ευοίωνες λόγω της εισόδου στην τουρκική αγορά μεγάλων ασφαλιστικών εταιρειών όπως η γαλλική Coface και η Atradius οι οποίες έχουν πελάτες μεγάλους εμπορικούς οίκους και τράπεζες.

Το 67% των ασφαλιστικών συμβολαίων (εκτός του τομέα των ασφαλειών ζωής) διατίθενται μέσω μεσιτών ασφάλισης και μόνο το 14% μέσω τραπεζών.

**Χρήσιμες διευθύνσεις στο Internet :**

<http://www.tbb.org.tr/english/> : Banks Association of Turkey.